

gie. Als je dat terugbrengt naar 20 euro per m2, gaat dat over tien jaar heel hard.”

Bij mij komt de vraag op: is het slimme gebouw wel zo slim? Na het lezen van het artikel kan ik niet anders dan concluderen dat efficiëntie en kosten belangrijker zijn dan gezondheid. Over de nadelige effecten van “Led” verlichting, interactieve schermen, draadloos werken, kilometers databekabeling, zonnepanelen, warmte wisselaar

en smartphones is voldoende geschreven.

Natuurlijk is innovatie goed maar met de beschikbare informatie die momenteel voorhanden is wordt er mijns inziens met ieders gezondheid gespeeld. Neem daarbij de 27 GSM en 46 UMTS masten (bron: gsmmasten.nl) die op de Zuidas staan. Voor mij een goede reden om de Zuid-as te mijden.

M.v.d.P.

Juridische zaken

Blootstelling kinderen aan EMV risicovol

Uitspraak Reclame Code Commissie

Martine Vriens

Men moet voorkomen dat kleine kinderen worden blootgesteld aan EMV vanwege de risico's heeft het College van beroep van Stichting Reclame Code (SRC) geoordeeld in een recente uitspraak van 2 juni 2016 (2015/01139A). Het is verheugend dat het College dit oordeelt.

De uitspraak is gedaan naar aanleiding van mijn klacht bij de SRC over een reclame van KPN waarin te zien is dat twee peuters gebruik maken van een smartphone. Ik heb geklaagd dat deze reclame onverantwoord is en misleidend omdat consumenten niet (goed) geïnformeerd worden over de risico's bij het gebruik van een smartphone. Deze mag niet op het lichaam gedragen worden omdat dan de normen overschreden worden wat letsel kan veroorzaken, zo staat in de veiligheidswaarschuwingen van het product. Dit gebeurt wel in de reclame. Bovendien zijn er ook mogelijk risico's beneden de normen. Gezien de risico's mag zo'n reclame zeker niet gericht zijn op kinderen en is het onverantwoord dat kinderen in zo'n reclame getoond worden. Het College van Beroep heeft – ondanks hun oordeel dat kinderen niet moeten worden blootgesteld aan EMV vanwege de risico's – de

klacht echter afgewezen in een bijzonder weinig overtuigende en opmerkelijke uitspraak. Het College oordeelt dat de beelden niet bedoeld zijn om het gebruik van een smartphone door een jong kind aan te prijzen maar alleen om een dienst aan te prijzen waar een abonnement voor nodig is. En omdat deze kinderen het abonnement niet af kunnen sluiten is deze reclame niet op hen gericht. En dan maakt het volgens het College ook niet uit hoe de smartphone door kinderen gebruikt wordt en of de veiligheidswaarschuwingen in acht worden genomen. Verder oordeelt het College dat niet kan worden aangenomen dat ouders in de reclame aanleiding zullen zien hun kinderen een smartphone zeer dicht bij het lichaam te laten gebruiken en ook niet valt aan te nemen dat jonge kinderen

zelfstandig het getoonde gedrag zullen navolgen. Dit omdat de beelden niet alledaags zijn, omdat de kinderen in het buitenland zonder ouderlijk toezicht een smartphone bedienen. Daarnaast merkt het College op dat alleen over mogelijke risico's kan worden gesproken omdat het rechtstreekse causale verband tussen straling enerzijds en letsel en ziekten anderzijds niet is aangetoond. Tenslotte oordeelt het College dat er geen wettelijke verplichting is, te wijzen op de mogelijke risico's bij overschrijding van de limieten.

Dit oordeel is bijzonder opmerkelijk en wekt de schijn dat het College de klacht vooral niet wilde toewijzen. Feitelijk zegt het College namelijk dat kinderen in onveilige situaties getoond mogen worden als ze zelf een product niet kunnen kopen. En omdat peuters en ook grotere kinderen altijd afhankelijk zijn van de ouders bij aankopen zijn ze in feite dus vogelvrij. Zo zou het dan ook toegestaan moeten zijn om peuters al drinkend en rokend in een reclame te tonen omdat zij de producten niet zelf (kunnen) kopen en de reclame daarmee niet op hen gericht zou zijn. Bij deze producten worden kinderen juist extra beschermd door bepalingen in de specifieke reclame codes en mogen kinderen vooral niet getoond worden. Juist om kinderen geen schade toe te brengen en hen niet aan te sporen deze producten te (gaan) gebruiken.

En juist met smartphones en andere draadloze apparaten is het zo dat kinderen deze producten wel degelijk gebruiken op de manier waarop het College het voorstelt en dat ouders dit ook simpelweg toestaan. Tablets worden massaal door kinderen gebruikt, gewoon op hun schoot. De beelden geven mijns inziens juist aan dat dit gedrag navolgbaar is, zelfs voor peuters. Bovendien sluiten grotere kinderen wel degelijk abonnementen af – in overleg met hun ouders - en is de reclame wel zeker gericht op deze kinderen. Doordat de reclame alleen kinderen toont en de reclame volgens het College niet op hen gericht is heeft het College blijkbaar gemeend geen oordeel te hoeven vellen over de veiligheidsaanschuivingen en of het verantwoord is dat een reclame beelden toont van mensen – of het nu

volwassenen zijn of kinderen - die een smartphone op het lichaam dragen. En dit ondanks mijn expliciete vraag naar een oordeel hierover. Blijkbaar hoeft deze vraag alleen beantwoord te worden in een reclame die volwassenen toont en dus alleen op hen gericht is. Ze lijken echter in de uitspraak wel te suggereren dat het dan relevant is. Dit biedt eventueel een perspectief voor een nieuwe klacht. Ditmaal over een reclame die volwassenen toont die een smartphone op hun lichaam houden.

De klacht was in eerste instantie direct afgewezen door de Voorzitter en later – nadat de klacht in behandeling was genomen nadat ik bezwaar had gemaakt - ook door de Reclame Code Commissie van de SRC. Bij de zitting van de RCC is Hugo Schooneveld opgetreden als deskundige en hij heeft een zeer mooie bijdrage geleverd met zijn deskundigheid. Ook de jurist van KPN en de maakster van de reclame waren aanwezig. Het heeft helaas niet geleid tot een bevestiging van de klacht. Wel oordeelde de RCC dat de adverteerder en andere producenten het publiek duidelijker dan nu gebeurt zouden kunnen informeren over het debat over de mogelijke risico's. Er is daartoe voldoende aanleiding gezien de wetenschappelijke bevindingen die zijn ingebracht.

Nadat de klacht door de RCC is afgewezen heb ik beroep ingesteld bij het College van Beroep. Bij de zitting was KPN wederom aanwezig en heeft Stefaan van Gool – kinderarts in Aken en leider van translationele geneeskunde in Immunologisch en Oncologisch Centrum Keulen - me bijgestaan als deskundige. Hij noemde onder andere dat in België dit soort reclames verboden zijn; dat de WHO over mogelijk kankerverwekkend spreekt en dat kinderen moeten leren hoe zij op een juiste wijze moeten omgaan met een smartphone.

Ik ben zeer blij dat hij en Hugo Schooneveld bereid zijn geweest me te vergezellen. Al is de uitspraak niet onverdeeld positief, het College lijkt de (mogelijke) risico's niet acceptabel te vinden voor kleine kinderen. En stelt de RCC dat adverteerders consumenten beter zouden kunnen informeren over de risico's. Een bevestiging

van de klacht lijkt voor hen echter een stap te ver, vandaar deze weinig overtuigende uitspraak. Want kinderen tonen in onveilige situaties in een reclame kan niet anders dan onverantwoord zijn. Ook als de kinderen de producten niet zelf zullen kopen.

Ik wil de mensen heel erg bedanken die me gesteund hebben in deze zaak. De uitspraak is

verder – samen met de uitspraak van de Reclame Code Commissie van 26 februari 2016 – gepubliceerd op de website van Stichting Reclame Code. <http://tinyurl.com/zfkpmjc>.

Mochten er vragen/opmerkingen zijn of mocht iemand ideeën hebben mail of bel naar martinevriens@hotmail.com of 0497-513449.

Tips

Hoe creëer je een schone woning

Jeromy Johnson

Veel mensen doen hun best om schone, ecologische duurzame woningen te creëren. Men koopt biologische, niet-GGO-levensmiddelen; gebruiken een kwalitatief hoogwaardige waterfilter; vermijden chemische stoffen, plastic en bestrijdingsmiddelen.

Een ander zeer belangrijk aspect voor een schone woning -dat sinds kort pas de aandacht krijgt die ze verdient- zijn de elektromagnetische componenten. Zelfs als aan alle hierboven beginesen is voldaan, kan uw gezondheid nog steeds worden aangetast als u voortdurend wordt blootgesteld aan hoge niveaus van vervuiling van het elektromagnetische veld ("EMV").

Op het diepste niveau van biologie, is je lichaam elektrisch. Elke cel in uw lichaam communiceert door middel van kleine elektrische signalen. Dit is hoe het zenuwstelsel werkt. Kleine veranderingen in de polarisatie van uw celwanden kan leiden tot belangrijke chemische veranderingen in het lichaam. Als u voortdurend wordt blootgesteld aan hoge niveaus van vervuiling door EMV kan uw gezondheid uiteindelijk worden aangetast — zelfs als je alles goed doet.

Ik had kort geleden de mogelijkheid deze informatie te presenteren in een TED-talk op TEDx Berkeley. In de presentatie "Wireless Wake-Up Call" laat ik zien waarom het voor iedereen belangrijk is om aandacht te besteden aan EMV vervuiling, vooral voor kinderen. Ook heb ik uit-

gelegd dat er vele oplossingen zijn, in het bijzonder als het gaat om draadloze technologie.

In dit artikel wil ik verder ingaan op dit onderwerp, en de vier soorten elektromagnetische velden die in uw huis aanwezig kunnen zijn uitleggen. Door eerst vast te stellen of u hoge elektromagnetische velden in uw huis heeft, kunt u daarna maatregelen nemen of de vormen van vervuiling verwijderen. U kunt elk van deze elektromagnetische velden zelf meten met de juiste meetapparatuur of een woningonderzoek laten uitvoeren door een specialist. Zodra de veranderingen zijn aangebracht, zal uw huis veel schoner zijn voor u en uw gezin.

De vier soorten elektromagnetische velden:

Magnetron straling: Die afkomstig is van onze geliefde draadloze technologie, kunnen in kleine hoeveelheid geen kwaad, maar onze blootstelling is exponentieel gegroeid in het afgelopen decennium. Dit is ongekend voor de mensheid, en veel mensen ervaren nu een slaap van slechte kwaliteit, tinnitus (fantom geluid) en hoofdpijn wanneer ze worden blootgesteld aan draadloze technologie. Dus zet uw Wi-Fi en draadloze apparaten uit wanneer het niet in gebruik is. Weiger de "slimme" meter of maak gebruik van opt-out. Zet draadloze telefoons/babyfoons uit en zoek vervanging. Onze beste hoop voor een gezonde toekomst zit in glasvezel en bekabeld Internet. Ik raad u aan om zoals vele andere ge-